

YGM Mesleği Üzerine Bazı Mülahazalar -7- (Ücretlerin İş Sahibinden Alınması Üzerine Bir Değerlendirme)

I. Giriş

Toplum düzeninin sağlanmasında yalnızca kamu kurumlarında görev yapan memurlar değil, özel sektörde faaliyet gösterip kamu hizmeti niteliğinde görev üstlenen birçok meslek grubu da önemli roller oynar. Bu meslekler kamu adına görev yapar, ancak ücretlerini kamu bütçesinden değil, hizmet sundukları özel kişi veya işletmelerden alırlar. Bu yapı, hem devletin gözetim yetkisini hem de özel sektörün dinamizmini bir araya getiren modern, karma bir modelin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Bu modelin olumlu yönleri arasında kamu bütçesine yük oluşturmaması, rekabeti ve verimliliği artırarak hizmet kalitesini yükseltmesi sayılabilir. Devlet, bu profesyoneller üzerinden maaş ödemeden denetim ve kontrol işlevlerini özel sektör eliyle yürütürken, dolaylı olarak vergi gelirlerine ve istihdama da katkı sağlamış olur.

Elbette sistemin bazı riskleri de vardır: Ücretin iş sahibinden alınması, tarafsızlık algısı ve etik dengeler üzerinde baskı oluşturabilir. Müşteri memnuniyeti ile kamu çıkarı arasında hassas bir çizgi oluşabilir. Bu nedenle meslek mensuplarının bağımsızlık, tarafsızlık ve etik ilkelerine bağlı kalmaları, sistemin sağlıklı işleyebilmesi için vazgeçilmezdir.

Son zamanlarda özellikle Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirliği (YGM) mesleği üzerinden kaşınmakta olan bir yaraya dikkatlerinizi çekmek üzere YGM' yi merkeze almak suretiyle kamu yararına iş yapan meslekleri yazımıza konu etmeye çalıştık.

Anahtar Kelimeler & Kısaltmalar:

Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri (YGM), Gümrük Müşaviri (GM), Yeminli Mali Müşavir (YMM), Kamu Yararına İş yapan meslekler, Kamu Görevi,

II. Kamu Yararına İş Yapan Özel Sektör Meslekleri

Kamu görevi, bireylerin veya kurumların toplumun ortak yararına hizmet etmesini ifade eder. Bu görev, kamu düzenini koruma, adaleti sağlama, denetim yapma, güvenliği sürdürme veya toplumsal refahı artırma gibi amaçlara hizmet eder. Kimi zaman bu görevler devlet memurları tarafından yürütülürken, kimi zaman da özel sektörde çalışan fakat kamusal yetkiyle donatılmış profesyoneller tarafından yerine getirilir. Kamu görevi yapıp ücretini iş sahiplerinden alan mesleklerle basit bir internet araştırması yaptığımızda hemen hemen aşağıdaki gibi bir tabloyla karşılaşmak, hatta söz konusu özet tabloyu genişletmek mümkündür. Biz burada sadece örnek olması kabilinden sektörümüze yakın meslekleri seçmeye gayret ettik:

Meslek	Kamuya Sağladığı Faydalar	Ücret Kaynağı
Yeminli Mali Müşavir (YMM)	Vergi Beyannamelerini Tasdik Ederek Kamu Gelirlerinin Doğruluğunu Sağlar	Hizmet Verdiği Mükellef
Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri (YGM)	Ticaret Bakanlığı Adına Denetim Ve Raporlama Yapar	Hizmet Sunduğu Firma
Gümrük Müşaviri	Dış Ticaret İşlemlerini Mevzuata Uygun Yürütür, Devlet İle Özel Sektör Arasında Köprüdür.	İthalatçı/İhracatçı Firma
Noter	Belgeleri Resmi Güvence Altına Alır, Hukuki İşlemleri Devlet Adına Tescil Eder	İşlem Yaptıran Kişi
Serbest Avukat	Adaletin Gerçekleşmesine Katkı Sağlar, Savunma Hakkını Temsil Eder	Müvekkil
Bağımsız Denetçi	Şirketlerin Finansal Şeffaflığını Sağlar, Kamu Güvenini Korur	Denetlenen Şirket
SMMM (Serbest Muhasebeci Mali Müşavir)	Mali Kayıtların Doğruluğunu Sağlar, Vergi Sistemine Katkı Sunar	Hizmet Verdiği İşletme

Kamuya hizmet eden özel sektör meslekleri geniş bir alana yayıldığını, yukarıda verilen örneklerden ibaret olmadığını Sağlıktan eğitime, hukuktan yapı denetimine kadar geniş bir yelpazeye sahip olduğunu söylemek gerekir. Serbest avukatlar, müvekkillerinden ücret alsalar dahi adaletin gerçekleşmesine katkı sağlayarak kamu düzenine hizmet ederler. Mimarlar ve mühendisler, ücretlerini özel projelerden alsalar bile güvenli ve sağlıklı yaşam alanları inşa ederek doğrudan toplum yararına çalışırlar. Gazeteciler ise özel medya kuruluşlarında çalışarak toplumu doğru bilgilendirir ve demokrasinin güvencesi olurlar. Benzer bir meslek gurubu olarak İş güvenliği uzmanlarının ücretini iş sahibinden alması, denetimi zayıflatmaz; çünkü uzmanların yetkisi devletten, sorumluluğu mevzuattan, hesap verebilirliği ise tamamen kamu otoritesinden kaynaklanmaktadır. Yine Ücretlerini iş sahibinden alsalar da YMM’ler, yaptıkları denetim ve tasdik görevleriyle vergi sisteminin güvenilirliğini artırır.

Bu nedenle, ücretin kaynağı sistemin kamu yararına işleyişini zayıflatmaz; asıl belirleyici, görevin yasal mevzuat ve etik değerler çerçevesinde, devlet denetimi altında yürütülmesidir. Dolayısıyla YGM mesleğinde olduğu gibi söz konusu mesleklerde Kamu yararı, ücretin kaynağıyla değil, devlet gözetimi, ilgili yasalar ve etik değerlerle güvence altına alınmıştır.

III. Gümrük Müşavirleri (GM) ve Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirleri (YGM)

Dış ticaret alanında faaliyet gösteren Gümrük Müşavirleri (GM) ve Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirleri (YGM), her ne kadar ücretlerini hizmet sundukları iş sahibinden alsalar da,

sistemin kamu yararına işleyişini zayıflatmaz. GM’ler, her beyannameyle dolaylı bir denetim fonksiyonu üstlenirken, YGM’ler Ticaret Bakanlığı adına doğrudan gözetim, denetim ve tespit görevlerini yerine getirirler. Bu yapı, noterler ve Yeminli Mali Müşavirler (YMM) ile benzer bir hibrit model sunar: finansman özel sektörden sağlansa da, yetki ve sorumluluklar tamamen devlete aittir. Devlet, yetki verme sürecinden disiplin mekanizmalarına kadar her aşamada gözetim ve denetim yetkisini elinde bulundurarak, GM ve YGM’lerin faaliyetlerinin kamu yararını gözetir biçimde yürütülmesini garanti altına alır. Bu nedenle ücretin kaynağı, sistemin kamu odaklı niteliğini etkilemediği mütalaa edilmektedir.

IV. Devletin Denetim ve Gözetim Yetkisi Açısından “YGM” mesleği

YGM sisteminin hukuki temeli, 4458 sayılı Gümrük Kanunu’na dayanmaktadır. Kanun, belirli niteliklere sahip gümrük müşavirlerinin aracılığıyla yürütülecek işlemler konusunda Bakanlığa açık bir yetki tanır. Bu yetki, Gümrük Yönetmeliği ve YGM Tebliği ile ayrıntılı biçimde düzenlenmiş, devletin hem gözetim hem de disiplin mekanizmasını güçlendirmiştir.

Dolayısıyla YGM sistemi, devletin denetiminden kopuk bir yapı değildir; aksine, devlet gözetimi altında çalışan, özel sektör finansmanı ile desteklenen modern ve hibrit bir kamu hizmeti modeli olarak işlev görmektedir.

YGM’ler, klasik müşavirliğin ötesinde, Ticaret Bakanlığı adına tespit, denetim ve gözetim görevlerini yerine getirirler. Ücretlerini hizmet sundukları iş sahiplerinden alsalar da, yetki ve sorumlulukları devlete ait olduğundan, sistemin kamu yararına işleyişi her zaman güvence altındadır ve devletin kontrolü merkezde konumlanmaktadır.

V. ANTİ TEZ:

Sisteme “şaşı” bakanların savını ise genellikle şu başlıklar altında topladığını müşahade ediyoruz:

Bağımsızlık Sorunu ve Çalışan Benzeri İlişki: *YGM’lerin, antrepo şirketlerinin çalışanı gibi bir konumda bulunduğu tezviratı.*

Bazı eleştiriler, YGM’lerin antrepo şirketlerinin çalışanı gibi bir konumda olduğunu öne sürer ve bu durumun tarafsızlıklarını zayıflatabileceğini iddia eder. Oysa gerçek durum bunun tam tersidir: YGM’ler, antrepo şirketlerine bağlı çalışanlar değil, devlet adına denetim yapmakla yükümlü bağımsız profesyonellerdir. Ücretlerini hizmet verdikleri antrepolardan alsalar da, bu sadece bir hizmet bedeli niteliğindedir ve denetim yetkisi tamamen YGM’nin mesleki sorumluluğu ve hukuki çerçevesi altında gerçekleşir. Ayrıca YGM’lerin denetimleri, mevzuat ve Bakanlık talimatları doğrultusunda şekillenir; antreponun talepleri veya çıkarları denetimin sonucunu değiştirecek bir etkiye sahip değildir. Dolayısıyla YGM’ler, çalıştıkları antrepolara bağlı “çalışan” değil, devlet adına görev yapan bağımsız denetçiler olarak tanımlanmalı ve bu çerçevede değerlendirilmelidir.

Denetimin Ruhuna Aykırılık: *Antrepoların YGM’yi kendilerinin seçebilmesi, yani kendisini denetleyecek kişiyi belirlemesi, denetim sürecini sağlıklı hale getirdiği savunulmaktadır.*

Oysa ilgili mevzuat, YGM'lerin görevlerini kötüye kullanmaları hâlinde disiplin ve yetki iptali riskini öngörür. Bu düzenlemeler, YGM'lerin yalnızca antrepo çıkarına hizmet eden bir iç denetçi gibi davranmasını önleyen etkin bir mekanizma olarak işlev görür. Birkaç olumsuz vaka, mesleğin tüm üyelerini zan altında bırakmaya yetmez; istisnalar, kuralın temsili değildir. Genelleme yapmak, mesleğin temel değerlerini görmezden gelmek manasını ihtiva ettiği gibi birkaç olumsuz örnek üzerinden tüm mesleği değerlendirmek hatalı bir çıkarım yapmak anlamına gelir. 2008'den bu yana edinilen saha deneyimleri, YGM'lerin bağımsız denetim görevini başarıyla yerine getirdiğini ve bakanlıktan aldıkları yetkinin hakkını verdiğini göstermektedir.

YGM Atama Sisteminin Yeniden Düzenlenmesi: *YGM'lerin bakanlık tarafından bölge bazlı bir havuzda toplanması ve antrepolara atama yahut kura usulü ile atanması gerektiğini savunan görüşler de mevcuttur.*

Oysa saha deneyimleri ve mevzuat çerçevesi, uygulamada durumun farklı olduğunu göstermektedir. YGM'ler, 4458 sayılı Gümrük Kanunu, Gümrük Yönetmeliği ve YGM Tebliği ile belirlenen yetki, sorumluluk ve disiplin mekanizmaları altında görev yaparlar; bu kurumsal çerçeve, denetimde tarafsızlığı ve mesleki sorumluluğu güvence altına alır. Antrepo yönetimi ile YGM arasında sağlanan iyi iletişim ve uyum, denetimin etkin ve verimli yürütülmesini mümkün kılar. Mevcut sistem, YGM'ye istediği antrepo ile çalışma özgürlüğü sağladığı gibi, antrepolara da uzman seçme imkânı tanır.

YGM'lerin merkezi havuzdan kura veya zorunlu atama yoluyla tayin edilmesi, uygulamada denetim etkinliğini olumsuz etkileyecek, söz konusu yöntem, ilgili antreponun operasyonlarını yeterince bilmeyen veya saha deneyimi sınırlı denetçilerin görevlendirilmesine yol açacak; denetim sürecini yavaşlatacak ve pratik uygulamalarda aksamalara neden olacaktır. Ayrıca yıllık sözleşmelerle yapılan YGM değişimleri ve antrepoya uygun Gümrük Müşavir Yardımcısı istihdamındaki uyumsuzluk, denetim kalitesini zayıflatacak, denetimin hızını ve verimliliğini düşürecektir. Teorik olarak tarafsızlık sağladığı iddia edilse de, merkezi atama sistemi saha gerçekleriyle uyumsuzluk göstermekte ve uzmanlık uyumu, iletişim ve mesleki sorumluluk gibi denetimin kritik unsurlarını gölgede bırakacağı değerlendirilmektedir.

VI. Sonuç Ve Değerlendirme

Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirliği (YGM) sistemi, ücretini hizmet sunduğu iş sahibinden almasına rağmen, özü itibarıyla kamu yararına çalışan güçlü bir denetim mekanizmasıdır. Sistem ne devletin kontrolünden kopmuş özel bir yapı ne de tamamen özerk bir aktördür; tüm YGM faaliyetleri, 4458 sayılı Gümrük Kanunu, Gümrük Yönetmeliği ve ilgili tebliğlerle belirlenen çerçevede, devletin sürekli ve nihai gözetim-denetim yetkisi altında yürütülmektedir. Raporlama sorumluluğu, disiplin hükümleri ve hukuki bağlayıcılık, sistemin merkezine yerleştirilen kamu otoritesinin varlığını açıkça göstermektedir.

Ücretin kaynağı yalnızca finansal bir unsur olup, sistemin kamu niteliğini ortadan kaldırmaz. Önemli olan, yapılan işin kime hizmet ettiği ve hangi ilkelere bağlı yürütüldüğüdür. YGM'ler, ücretlerini iş sahibinden alsalar da görevlerini bağımsızlık, tarafsızlık ve etik değerler çerçevesinde yerine getirir; kusurlu veya prensiplere aykırı hareket edenlerin hesabı ise doğrudan devlet tarafından ilgili yasalar kapsamında sorulur.

Son olarak, YGM mesleğine yönelik ücret üzerinden yapılan olumsuz tartışmalar, yalnızca münferit örneklerin abartılmasından kaynaklanmakta ve sistemin arkasındaki mevzuatla güçlendirilmiş sağlam yapı göz ardı edilmektedir. Birkaç istisna, tüm mesleği zan altında bırakamaz; kötü örnek, asla geneli temsil edemez. Hukuki çerçeveye ve mesleki disipline sadık YGM'ler için bu tür istisnalar emsal teşkil edemez ve etmemelidir. Mecelle'de ifade edildiği gibi: "Sui misal emsal olmaz" yani kötü örnek, örnek değildir ve bir yanlış, diğer bir yanlış haklı kılmaz...

Haki Demirtaş

Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri
(17/11/2025)

Kaynakça:

- 1- Gümrük Kanunu- (4458 nolu Kanun) (04.11.1999 tarihli, 23866 sayılı R.G.)
- 2- Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu- (5607 Sayılı Kanun) (31.03.2007 t. 26479 s. R.G.)
- 3- Gümrük Yönetmeliği (07.10.2009 t. 27369 s. R.G.)
- 4- Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirliği Tebliği (10.09.2020 t. 31240 s. R.G.)
- 5- Genelge No: 2024/8 (Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirliği Rehberi ve Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirleri Çalışma Bölgesi)
- 6- <https://ticaret.gov.tr/>
- 7- <https://sozluk.gov.tr/>
- 8- <https://tdk.gov.tr/>
- 9- <https://www.habervakti.com/sui-misal-emsal-olmaz-ne-demektir>